

національного. На зарубіжних ринках для реалізації стратегії, компанії следует применять и стандартные подходы, среди которых формулировка маркетинговых задач и цели выхода на международный уровень, анализ специфики среды, выбор целевой аудитории, обеспечение правильного позиционирование продукции и выбор наиболее эффективного способа продвижения, а также контроль за реализацией маркетинговой деятельности.

ПЕРЕЧЕНЬ ИСПОЛЬЗОВАННЫХ ИСТОЧНИКОВ

1. Циганкова Т. М. Міжнародний маркетинг: навч. посібник / Т. Н. Циганкова. – К.: КНЕУ, 2008. – 120 с.
2. Будаева Т.И. Проблемы и перспективы развития международного маркетинга в Украине // Міжнародна науково-практична інтернет-конференція викладачів, аспірантів і студентів. - Донецьк. – 2011. – 24-25 листопада. – С. 13-14.
3. Лупенко А.М. Розвиток міжнародного маркетингу під впливом сучасних євроінтеграційних процесів [Електронний ресурс] / А.М. Лупенко – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/knp/212/knp212_43-46.pdf - Название с экрана.
4. Онищенко В.П. Особливості міжнародного маркетингу XXI століття // Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. – 2011. – №3-4. – С. 4-12
5. Варварук В. М. Становлення міжнародного маркетингу [Електронний ресурс] / В. М. Варварук – Режим доступу: <http://nauka.kushnir.mk.ua/?p=57971> - Название с экрана.
6. Котлер Ф. Маркетинг у третьому тисячолітті / Ф. Котлер. – М. : АСТ, 2000. – 456 с.
7. Довженко Г. В., Шуниборова А. И. Стратегии выхода предприятий на внешние рынки / Г. В. Довженко, А. И. Шуниборова // THESAURUS. – № 1. – 2015. – С. 61-14.
8. Европейская правда [Електронний ресурс] / Европейская правда – Режим доступу: <http://www.euointegration.com.ua> - Название с экрана.

УДК 336:77

DOI: <https://doi.org/10.18664/338.47:338.45.v0i56.93365>

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО УПРАВЛІННЯ КРЕДИТНИМ ПОРТФЕЛЕМ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ

*Масалигіна В. В., к.е.н., доцент,
Деркач А. А., магістр (УкрДУЗТ)*

У статті розглянуто теоретико-методологічні підходи до управління кредитним портфелем комерційного банку; визначено, що дослідження проблеми організації управління кредитним портфелем комерційного банку з позицій реальної практики є необхідним для підвищення ефективності банківської діяльності. Зроблено висновок, що управління кредитним портфелем комерційного банку являє собою процес реалізації управлінського впливу керуючої підсистеми банку (кредитний та юридичний департамент, служба безпеки, управління ризик-менеджменту) на керовану підсистему (кредитний портфель) з метою максимізації прибутку, підтримання ліквідності та мінімізації ризиків кредитної діяльності з використання загальних і

© Масалигіна В.В.,
Деркач А.А.

Вісник економіки транспорту і промисловості № 56, 2016

специфічних методів управління та дотриманням принципів управління. Ефективність управління кредитним портфелем комерційного банку при застосуванні запропонованої моделі може бути визначена двома шляхами. Перший – це співвідношення таких параметрів як: рівень резервів під нестандартну заборгованість, обсяг кредитування, середня процентна ставка за наданими кредитами та ставка без ризику. Другий – орієнтація на отриманий прибуток (абсолютний показник) чи на відношення прибутку до певної величини (відносний показник).

Ключові слова: кредитний портфель, комерційний банк, управління кредитним портфелем, ефективність управління, прибуток комерційного банку

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ К УПРАВЛЕНИЮ КРЕДИТНЫМ ПОРТФЕЛЕМ КОММЕРЧЕСКОГО БАНКА

*Масалыгина В. В., к.э.н., доцент,
Деркач А. А., магистр (УкрГУЖТ)*

В статье рассмотрены теоретико-методологические подходы к управлению кредитным портфелем коммерческого банка; определено, что исследование проблемы организации управления кредитным портфелем коммерческого банка с позиций реальной практики является необходимым для повышения эффективности банковской деятельности. Сделан вывод, что управление кредитным портфелем коммерческого банка представляет собой процесс реализации управленческого воздействия управляющей подсистемы банка (кредитный и юридический департамент, служба безопасности, управление риск-менеджмента) на управляемую подсистему (кредитный портфель) с целью максимизации прибыли, поддержания ликвидности и минимизации рисков кредитной деятельности с использованием общих и специфических методов управления и соблюдением принципов управления. Эффективность управления кредитным портфелем коммерческого банка при применении предложенной модели может быть определена двумя путями. Первый – это соотношение таких параметров как: уровень резервов под нестандартную задолженность, объем кредитования, средняя процентная ставка по предоставленным кредитам и ставка без риска. Второй – ориентация на полученную прибыль (абсолютный показатель) или на отношение прибыли до определенной величины (относительный показатель).

Ключевые слова: кредитный портфель, коммерческий банк, управление кредитным портфелем, эффективность управления, прибыль коммерческого банка

THEORETICAL AND METHODOLOGICAL APPROACHES TO THE MANAGEMENT OF CREDIT PORTFOLIO OF COMMERCIAL BANKS

*Masalygina V. V., Ph.D., associate Professor,
Derkach A. A., master (UkrSURT)*

The article considers theoretic-methodological approaches to the management of a credit portfolio of a commercial Bank; it is determined that the study of problems of

organization of management of credit portfolio of commercial banks from the standpoint of actual practice is necessary to improve the efficiency of banking activities. It is concluded that the management of credit portfolio of commercial banks is the process by which management actions the management subsystem of the Bank (credit and legal Department, security management, risk management) to a controlled subsystem (credit portfolio) to maximize profit, maintain liquidity and minimize the risk of credit activities with the use of General and specific governance and compliance management principles. The efficiency of management of credit portfolio of commercial banks in the application of the proposed model can be defined in two ways. The first is the ratio of such parameters as: the level of reserves under non-standard debt, the volume of lending, average interest rate on loans and the risk free bet. Second – focus on the profit (absolute value) or the ratio of profits to a certain size (relative measure).

Keywords: *loan portfolio, commercial Bank, loan portfolio management, management effectiveness, profits of the commercial Bank*

Постановка проблеми та її зв'язок з науковими чи практичними завданнями. Ринкові відносини в економіці на сучасному етапі глобалізації всіх сфер життя характеризуються певним станом невизначеності. При цьому, що особливо характерно для України, тяжкість економіко-політичної ситуації та наростання кризових явищ у реальному секторі економіки спричиняє різке погіршення його конкурентоспроможності. У таких умовах значну роль у стимулюванні економічного зростання могла б відіграти банківська система шляхом активізації кредитних вкладень комерційних банків. Проте низький рівень кредитоспроможності більшості позичальників ставить велике питання у можливості повергнення комерційним банкам кредитних ресурсів. Саме тому кредитування як один з основних видів діяльності комерційних банків потребує розробки та впровадження сучасних методів управління кредитним портфелем.

Аналіз досліджень і публікацій останніх років. Дослідження сутності управління кредитним портфелем комерційного банку започатковано у працях багатьох науковців. На нашу думку, серед них необхідно виокремити праці так науковців, як: Т. Андрушків [1], Ю. Бугель [2-3], В. Коваленко [6], Є. Рясних, А. Пономарьов, М. Микитин

[8], І. Семенча, А. Ткачова [9], Ю. Серик [10] та ін. У загальному сенсі дослідження науковців стосуються визначення сутності управління кредитним портфелем комерційного банку, його еволюції та проблематики.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Разом з тим, слід зазначити, що на сьогодні кредитування є чи не одним реальним шляхом фінансування діяльності реального сектора економіки. Тривала економічна криза, ведення бойових дій на сході країни, втрата Криму та розрив сталих економіко-виробничих зв'язків майже виснажили власні ресурси промисловості, спричинивши втрату значної частини прибутку більшості функціонуючих підприємств, а деякі підприємства взагалі заставивши працювати зі збитком.

У таких умовах банківська система повинна мати ефективну систему управління власним кредитним портфелем. Проте, як показав проведений аналіз, у науковій літературі відсутній єдиний підхід до управління кредитним портфелем комерційного банку у сьогоdnішніх умовах його функціонування.

Формування цілей статті. Саме тому метою статті є систематизація підходів до управління кредитним портфелем комерційного банку та

розробка моделі управління ним.

Виклад основного матеріалу дослідження. Дослідження проблеми організації управління кредитним портфелем комерційного банку з позицій реальної практики є необхідним для підвищення ефективності банківської діяльності. На думку більшості вчених, кредитний портфель комерційного банку виступає одним із найвагоміших компонентів у структурі відсоткових доходів і, у той же час, розглядається як один з найризикованіших напрямків банківської діяльності.

У дослідження І. Семенчи й А. Ткачової виокремлено три підходи до визначення сутності кредитного портфеля:

- згідно першого підходу кредитний портфель комерційного банку розглядається як сукупність виданих позичок, тим самим враховується лише здійснення кредитної операції;

- за другого підходу кредитний портфель комерційного банку являє собою складний управлінський процес, який характеризує вибір напрямків діяльності, т.б. планові дії, чим підкреслюється важливість кредитування серед інших банківських послуг;

- третій підхід відображає значення проведених кредитних операцій на макrorівні, т.б. розглядається значення кредитного портфеля комерційного банку не тільки на рівні банківської установи, а й на загально державному рівні [9].

Окремі дослідники пропонують розглядати кредитний портфель комерційного банку з точки зору його доходності. Прихильником такого підходу є Ю. Бугель. Автор зазначає, що кредитний портфель комерційного банку – це сукупність наданих банком позичок, сформована з метою отримання прийняттого рівня доходу та забезпечення платоспроможності банку [3, с. 101].

Майже аналогічної думки дотримується колектив авторів на чолі з П.В. Сгоровим. Автори відзначають, що кредитний портфель комерційного банку є

сукупністю усіх наданих банком послуг з метою отримання прибутку [4, с. 117].

Т. Андрушків, базуючись на дослідженні В.В. Пірог [7, с. 230], вважає, що для активізації ролі кредитного портфеля як інструмента реалізації завдань державної кредитної політики доцільно розглядати його з трьох позицій. По-перше, це стратегічний кредитний портфель, який має бути сформований відповідно до вимог державної кредитної політики, місця та завдань банку в її виконанні. По-друге, це тактичний кредитний портфель, що його формує банк на основі обсягів і структури стратегічного кредитного портфеля. По-третє, це портфель фактично наданих кредитів, що зараз є визначними [1, с. 299].

На нашу думку, найбільш повно сутність кредитного портфеля комерційного банку окреслено у роботі В.М. Голуба, який пропонує розуміти кредитний портфель комерційного банку не лише технічною сукупністю окремих кредитних активів, а сукупністю відносин між кредитором і позичальниками, які виникають у процесі руху тимчасово вільних грошових коштів [5, с. 7]. У подальшому дослідженні автори будуть спиратися саме на це визначення.

Трансформація підходів до управління кредитним портфелем комерційного банку, що впливає на підвищення ефективності управління сукупним кредитним ризиком, набуває особливої актуальності на сучасному етапі розвитку банківської системи.

Як зазначає В. Коваленко, у теоретичному сенсі поняття управління передбачає перетворення інформації про стан об'єкта в командну інформацію від суб'єкта, а його ефективність визначається адекватністю дій управління щодо об'єкта управління [6, с. 60]. Т.б. управління – це цілеспрямований програмований чи довільний вплив на об'єкти задля досягнення кінцевої мети за допомогою явищ, процесів, коли з ними є

взаємодія в режимі детермінованої чи довільної програми/регламенту [13].

Дослідження сутності управління кредитним портфелем комерційного банку базується на визначенні принципів, методів, способів, підходів та факторів впливу на прийняття управлінських рішень.

Як зазначає Ю. Серик, управління кредитним портфелем комерційного банку, в першу чергу, пов'язано з ризикованістю проведення кредитних операцій та має за мету балансування та стримування ризику усього портфеля, контроль структури кредитного ризику, що притаманний тим чи іншим ринкам, клієнтам, позичковим інструментам, кредитам і умовам діяльності [10, с. 71].

П. Чуб пропонує розглядати управління кредитним портфелем комерційного банку як процес, що складається з п'яти послідовних етапів: вибір кредитної політики; аналіз ринку кредиторів; формування кредитного портфеля; перегляд кредитного портфеля; оцінка ефективності кредитного портфеля [12, с. 6].

Якщо брати до уваги дослідження Р. Фещур та Ю. Самуляк, то управління кредитним портфелем комерційного банку можна розглядати як систему, що складається з двох підсистем: керуючої підсистеми (суб'єкт управління) здійснює управлінський вплив на керовану підсистему (об'єкт управління) – кредитний портфель банку [11, с. 101].

В. Коваленко у своїх дослідженнях доводить, що управління кредитним портфелем комерційного банку безпосередньо пов'язано з мінімізацією кредитного ризику. Зокрема, автор зазначає, що управління кредитним портфелем комерційного банку – це сукупність цілей, принципів, функцій, методів, інструментів і специфічних прийомів цілеспрямованого безперервного впливу керуючої підсистеми на керовану

для своєчасної оцінки та моніторингу кредитного портфеля з метою мінімізації кредитних ризиків та досягнення заданих параметрів доходності від кредитної діяльності банку [6, с. 61-62].

У дослідженні І. Семенчи й А. Ткачової визначено, що управління кредитним портфелем комерційного банку здійснюється за допомогою традиційного та нетрадиційного підходів. Традиційний підхід (ґрунтується на неформалізованих філософських методах) використовує у розрахунках коефіцієнтний аналіз; функціонує в будь-якому середовищі; є простим, швидким і дешевим у застосуванні. Нетрадиційний підхід (ґрунтується на загальноприйнятих методах пізнання) використовує в розрахунках теорію ймовірності, статистику, економетрію; функціонує в стабільному «ідеальному» ринковому середовищі; є складнішим, повільнішим і дорожчим у застосуванні у порівнянні з традиційним [10].

Процес управління кредитним портфелем комерційного банку найбільш доцільно представити як процес поступової реалізації наступних етапів:

- збір і аналітична обробка інформації;
- вибір критеріїв для диверсифікації позик;
- встановлення лімітів кредитування;
- контроль якості кредитного портфеля;
- оцінка ефективності кредитного портфеля.

При чому слід зазначити, що така послідовність характеризується невід'ємністю та тісним взаємозв'язком зазначених етапів.

На основі проведеного дослідження нами запропоновано модель управління кредитним портфелем комерційного банку (рис. 1).

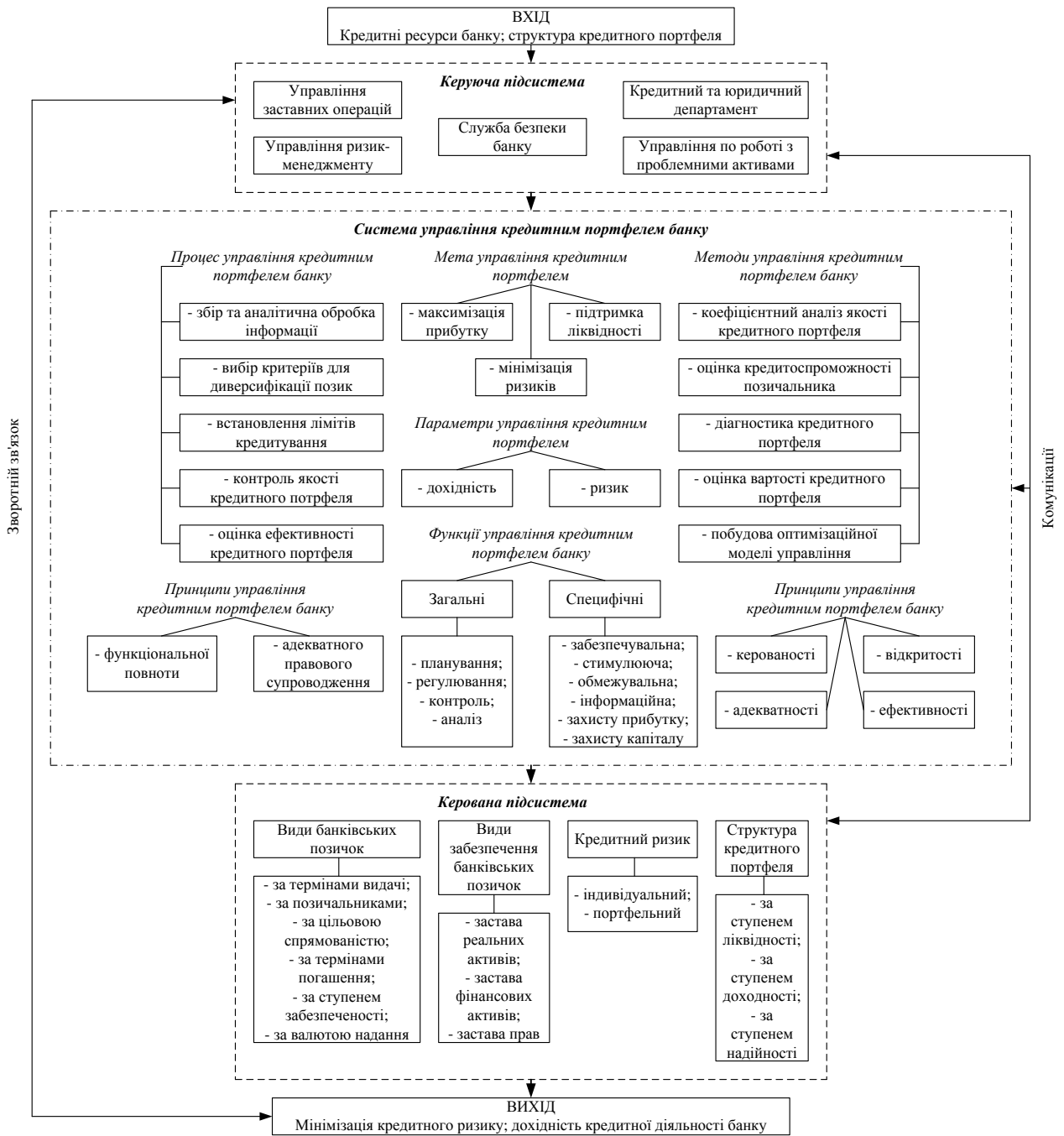


Рис.1. Модель управління кредитним портфелем комерційного банку

Слід зазначити, що у процесі управління кредитним портфелем комерційного банку реалізуються такі методи управління:

- коефіцієнтний аналіз якості кредитного портфеля;
- оцінка кредитоспроможності позичальника;
- діагностика кредитного портфеля;
- оцінка вартості кредитного

портфеля;

- побудова оптимізаційної моделі управління.

Дотримання принципів управління кредитним портфелем комерційного банку є обов'язковим, оскільки вони характеризують керованість, адекватність, відкритість та ефективність управління, а також його функціональну повноту та наявність адекватного правового

супроводження управлінської діяльності.

Висновки даного дослідження та перспективи подальших робіт у цьому напрямку. Таким чином, управління кредитним портфелем комерційного банку являє собою процес реалізації управлінського впливу керуючої підсистеми банку (кредитний та юридичний департамент, служба безпеки, управління ризик-менеджменту) на керовану підсистему (кредитний портфель) з метою максимізації прибутку, підтримання ліквідності та мінімізації ризиків кредитної діяльності з використання загальних і специфічних методів управління та дотриманням принципів управління.

Ефективність управління кредитним портфелем комерційного банку при застосуванні запропонованої моделі може бути визначена двома шляхами. Перший – це співвідношення таких параметрів як: рівень резервів під нестандартну заборгованість, обсяг кредитування, середня процентна ставка за наданими кредитами та ставка без ризику. Другий – орієнтація на отриманий прибуток (абсолютний показник) чи на відношення прибутку до певної величини (відносний показник).

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- 1 Андрушків, Т. Проблеми управління кредитним портфелем банків України та шляхи їх подолання [Текст] / Т. Андрушків // Економічний аналіз. – 2012. – Вип. 11. Ч. 1. – С. 299-302.
- 2 Бугель, Ю. Напрямки удосконалення сучасних методів управління банківським кредитним портфелем [Текст] / Ю. Бугель // Галицький економічний вісник. – 2010. – №2(27). – С. 157-163.
- 3 Бугель, Ю. Поняття кредитного портфеля комерційного банку та необхідність управління ним [Текст] / Ю. Бугель // Світ фінансів. – 2011. – №2. – С. 98-107.
- 4 Волкова, Н.И. Управление банковской деятельностью [Текст]: учеб.-практ. пособ. / Н.И. Волкова, Р.А. Герасименко, Т.А. Чашко; под. общ. ред. П.В. Егорова. – Донецк: ООО «Юго-Восток ЛТД», 2003. – 338 с.
- 5 Голуб, В.М. Управління кредитним портфелем комерційного банку [Текст]: автореф. дис. ... канд. екон. наук: спец. 08.04.01 «Фінанси, грошовий обіг і кредит» / В.М. Колуб; Київ. нац. екон. ун-т. – К., 2004. – 19 с.
- 6 Коваленко, В.В. Управління кредитним портфелем в умовах фінансової невизначеності функціонування банків [Текст] / В.В. Коваленко // Регіональна економіка та управління. – 2016. – №1(08). – С. 60-63.
- 7 Пірог, В.В. Оцінювання якості кредитного портфеля банків з урахуванням виконання економічних нормативів НБУ [Текст] / В.В. Пірог // Науковий вісник ЛНТУ України. – 2011. – №2. – С. 228-235.
- 8 Рясних, Є.Г. Система управління кредитним портфелем у комерційному банку [Текст] / Є.Г. Рясних, А.А. Пономарьов, М.О. Микитин // вісник Хмельницького національного університету. – 2011. – №2. – С. 146-149.
- 9 Семенча, І.Є. Управління кредитним банком у сучасних економічних умовах в Україні: проблеми та шляхи подолання [Електронний ресурс] / І.Є. Семенча, А.А. Ткачова // Ефективна економіка: електронне наукове фахове видання. – 2014. – №6. – Режим доступу: <http://economy.nayka.com.ua/?op=1&Z=311>
- 10 Серик, Ю.В. Управління кредитним портфелем банку [Текст] / Ю.В. Серик // Економіка і управління. – 2012. – №4. – С. 70-75.
- 11 Фещур, Р.В. Управління розвитком машинобудівних підприємств [Текст] / Р.В. Фещур, Ю.В. Самуляк // Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи

становлення та розвитку. – Львів: Вид-во Нац. ун-ту «Львівська Політехніка», 2008. – С. 100-109.

12 Чуб, П.М. Підходи до управління кредитним портфелем комерційного банку [Текст]: автореф. дис. ... канд. екон. наук: спец. 08.04.01 «Фінанси, грошовий обіг і кредит» / П.М. Чуб; Київ. нац. екон. ун-т.

– К., 2003. – 18 с.

13 Эриксон, М. Обзор управления: руководство и оценка организаций по разработке с целью согласования с бизнес-стратегией [Электронный ресурс] / М. Эриксон. – Режим доступа: <http://www.imb.com/developerworks/ru/library/ericsson/>

УДК 365.005.013

ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ ЩОДО ІННОВАЦІЙНОГО УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТНИМ СТАТУСОМ МАШИНОБУДІВНИХ ПІДПРИЄМСТВ З УРАХУВАННЯМ АДАПТИВНОЇ ГНУЧКОСТІ

Яценко Б. І., здобувач (УІПА)

У статті удосконалено модель прийняття рішень щодо інноваційного управління конкурентним статусом машинобудівних підприємств з урахуванням адаптивної гнучкості. Визначено, що успішне вирішення проблеми процесу прийняття рішень щодо інноваційного управління конкурентним статусом машинобудівних підприємств залежить від розроблених альтернатив її адаптивного вирішення. При цьому завжди існує небезпека, що частина кращих альтернатив буде упущена. Тому, як правило, зусилля спрямовуються на ретельне адаптивне виявлення й обґрунтування варіантів усіх альтернатив. Зроблено висновок, що допустимі альтернативи вибираються з урахуванням адаптивних обмежень, можливостей машинобудівних підприємств і критеріїв. Не чітко сформовані проблеми щодо інноваційного управління конкурентним статусом машинобудівних підприємств вирішуються з урахуванням адаптивної гнучкості.

Ключові слова: оцінка, модель, адаптація, рівень, інноваційне управління, конкурентний статус.

ПРИНЯТИЯ РЕШЕНИЙ ПО ИННОВАЦИОННОМУ УПРАВЛЕНИЮ КОНКУРЕНТНЫМ СТАТУСОМ МАШИНОСТРОИТЕЛЬНЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ С УЧЕТОМ АДАПТИВНОЙ ГИБКОСТИ

Яценко Б. И., соискатель (УИПА)

В статье усовершенствована модель принятия решений по инновационному управлению конкурентным статусом машиностроительных предприятий с учетом адаптивной гибкости. Определено, что успешное решение проблемы процесса принятия решений по инновационному управлению конкурентным статусом машиностроительных предприятий зависит от разработанных альтернатив ее адаптивного решения. При этом всегда существует опасность, что часть лучших